Experts

Daripada Ibnu Abbas ke NotebookLM: Mengapa rasa ingin tahu masih menjadi kunci kejayaan?

Fri, 06/05/2026 - 17:06

Lis?nun sa'?lun Digital dan Cabaran Pelajar UMPSA dalam Era Kecerdasan Buatan

Yang bulat tidak datang bergolek, yang pipih tidak datang melayang.

Peribahasa Melayu ini mengingatkan kita bahawa setiap kejayaan menuntut usaha. Ilmu tidak datang sendiri kepada manusia. Ia perlu dicari, diteroka dan difahami. Dalam sejarah Islam, antara tokoh yang ketara menggambarkan semangat ini ialah Abdullah bin Abbas RA.

Beliau bukan sahaja terkenal sebagai ahli tafsir yang ulung, malah dikenang kerana kesungguhannya mencari ilmu. Salah satu kisah yang sering diceritakan ialah bagaimana beliau sanggup menunggu di hadapan rumah seorang sahabat yang lebih tua daripadanya semata-mata untuk bertanyakan satu hadis. Ketika itu, beliau boleh sahaja mengetuk pintu dan meminta tuan rumah keluar. Namun, beliau memilih untuk menunggu sehingga sahabat tersebut terjaga daripada tidur.

Kisah ini merumuskan kecemerlangan beliau: *lis?nun sa'?l* iaitu lidah yang gemar bertanya dan *qalbun 'aq?l* iaitu akal yang sentiasa berfikir.

Dua sifat ini mungkin kelihatan biasa. Namun, dalam dunia yang dipenuhi teknologi canggih dan kecerdasan buatan hari ini, kedua-duanya menjadi semakin berharga.

Mengapa? Hal ini demikian kerana kejayaan pada zaman ini tidak lagi ditentukan oleh siapa yang memiliki paling banyak maklumat. Sebaliknya, ia ditentukan oleh siapa yang mampu mengemukakan soalan yang tepat dan berfikir dengan lebih mendalam.

Lambakan Maklumat, Kehilangan Rasa Ingin Tahu

Generasi hari ini hidup dalam zaman yang belum pernah disaksikan oleh mana-mana generasi sebelumnya. Hanya dengan beberapa sentuhan pada skrin, pelajar boleh mengakses ribuan jurnal akademik, buku elektronik, video pembelajaran dan laporan penyelidikan dari seluruh dunia.

Pelajar UMPSA sendiri berhadapan dengan pelbagai sumber pembelajaran yang semakin bertambah setiap semester. Nota kuliah, laporan makmal, artikel penyelidikan, slaid pembentangan dan manual teknikal memenuhi komputer riba serta telefon pintar mereka.

Namun, terdapat satu paradoks yang menarik. Semakin banyak maklumat tersedia, semakin ramai yang menjadi pasif.

Ramai pelajar memuat turun bahan pembelajaran tanpa benar-benar membacanya. Ada yang hanya

menatal slaid kuliah menjelang peperiksaan. Ada yang bergantung sepenuhnya kepada AI untuk menghasilkan tugasan tanpa memahami isi kandungannya.

Akhirnya, mereka memperoleh jawapan. Namun, mereka tidak memperoleh kefahaman. Masalah sebenar bukan kekurangan maklumat. Masalah sebenar ialah kehilangan rasa ingin tahu.

Dalam bidang Kejuruteraan dan TVET, kehilangan rasa ingin tahu boleh menjadi penghalang kepada kecemerlangan. Jurutera yang baik tidak hanya mengikut prosedur. Mereka sentiasa bertanya mengapa sesuatu sistem gagal, bagaimana sesuatu proses boleh ditambah baik dan apakah penyelesaian yang lebih berkesan bagi sesuatu masalah.

Setiap inovasi bermula dengan satu soalan. Setiap penemuan bermula dengan rasa ingin tahu. Bak pepatah Melayu, ‘malu bertanya sesat jalan’. Dalam dunia yang berubah pantas, mereka yang berhenti bertanya akan mudah ketinggalan, walaupun dikelilingi oleh teknologi yang paling canggih.

NotebookLM dan lis?nun sa'?l Digital

Ramai melihat AI sebagai mesin yang memberikan jawapan. Namun, NotebookLM sebenarnya lebih dekat kepada seorang rakan pembelajaran yang membantu pengguna meneroka sesuatu topik melalui dialog dan pertanyaan.

Berbeza daripada chatbot biasa yang bergantung kepada pengetahuan umum, NotebookLM berfungsi berdasarkan sumber yang dimuat naik oleh pengguna sendiri. Pelajar boleh memuat naik nota kuliah, laporan makmal, artikel jurnal, dokumen projek tahun akhir atau bahan penyelidikan, kemudian berinteraksi dengan dokumen tersebut melalui pelbagai soalan.

Dalam erti kata lain, NotebookLM tidak menggantikan proses pembelajaran. Sebaliknya, ia menghidupkan semula budaya bertanya. Bayangkan seorang pelajar UMPSA memuat naik laporan makmal berkaitan Automasi Industri atau nota Kejuruteraan Pembuatan yang tebal dan kompleks. Daripada sekadar membaca secara pasif, beliau boleh bertanya:

“Apakah konsep paling penting yang perlu saya fahami?”

“Apakah kelemahan pendekatan ini dalam aplikasi sebenar?”

“Bagaimanakah teori ini digunakan dalam industri?”

“Apakah kemungkinan soalan peperiksaan berdasarkan topik ini?”

Setiap soalan membuka ruang kepada penemuan yang baharu. Semakin baik soalan yang ditanya, semakin besar nilai yang diperoleh daripada proses pembelajaran tersebut. Hakikatnya, NotebookLM tidak mempunyai kuasa ajaib. Alat ini hanya menjadi hebat apabila digunakan oleh individu yang mempunyai rasa ingin tahu yang tinggi.

Di sinilah pelajar boleh belajar daripada Ibnu Abbas RA. Kehebatan beliau bukan kerana beliau memiliki semua jawapan. Kehebatan beliau lahir kerana beliau tidak pernah berhenti mencari jawapan.

Lebih menarik, NotebookLM kini mempunyai ciri *Audio Overview* yang mampu menukarkan dokumen akademik kepada perbincangan audio yang menyerupai sebuah *podcast.*

Bayangkan laporan makmal yang tebal atau nota kuliah yang kompleks dirumuskan dalam bentuk perbualan antara dua hos AI yang saling menghuraikan isi penting.

Bagi pelajar UMPSA yang sentiasa bergerak antara kolej kediaman, makmal, bengkel dan dewan kuliah di Pekan atau Kampus Gambang, ciri ini membuka peluang pembelajaran yang lebih fleksibel. Nota tidak lagi terhad kepada teks di skrin. Ia boleh didengar ketika berjalan ke kelas, memandu atau menunggu sesi amali bermula.

Teknologi ini tidak menggantikan pembacaan. Namun, ia membantu menjadikan proses pembelajaran lebih aktif dan lebih dekat dengan kehidupan pelajar masa kini.

Qalbun 'aq?l: Menapis, Bukan Meniru

Walau secanggih mana sekali pun teknologi yang digunakan, satu perkara tidak berubah.

Manusia tetap perlu berfikir. Inilah peranan qalbun 'aq?l. Kecerdasan buatan mampu menghasilkan ringkasan, cadangan dan penerangan dalam beberapa saat. Namun, AI tidak bertanggungjawab terhadap keputusan yang dibuat oleh manusia.

Pelajar masih perlu menilai ketepatan maklumat, mengenal pasti kelemahan hujah dan membandingkan pelbagai pandangan sebelum menerima sesuatu kesimpulan.

NotebookLM sebenarnya menyediakan beberapa ciri yang menyokong proses ini. Setiap jawapan boleh dirujuk kembali kepada sumber asal melalui petikan yang disediakan. Pengguna boleh menyemak sendiri sama ada sesuatu kenyataan benar-benar disokong oleh dokumen yang dimuat naik.

Pendekatan ini membantu membina budaya menyemak dan mengesahkan maklumat, bukannya menerima segala-galanya secara membuta tuli.

Inilah perbezaan antara pelajar yang menggunakan AI untuk berfikir dengan pelajar yang menggunakan AI untuk mengelakkan diri daripada berfikir.

Teknologi yang sama boleh menghasilkan dua keputusan yang berbeza.

Bezanya terletak pada cara manusia menggunakannya.

Menghidupkan Semula Tradisi Ilmu

UMPSA sedang melahirkan graduan yang bakal berdepan dunia pekerjaan yang semakin kompleks dan dipacu teknologi. Majikan tidak lagi mencari individu yang hanya mampu menghafal fakta. Mereka mencari individu yang mampu menyelesaikan masalah, membuat keputusan, menilai maklumat dan menghasilkan idea baharu.

Kemahiran tersebut tidak lahir melalui pembelajaran pasif. Ia lahir daripada budaya bertanya dan budaya berfikir.

Oleh sebab itu, pelajar UMPSA perlu melihat teknologi seperti NotebookLM sebagai alat untuk menghidupkan semula tradisi ilmu yang telah lama menjadi asas kecemerlangan tamadun Islam. Jadikan setiap nota kuliah sebagai medan dialog.

Jadikan setiap laporan makmal sebagai sumber persoalan baharu.

Jadikan setiap jurnal sebagai peluang untuk meneroka idea yang belum difahami.

Abdullah bin Abbas RA pernah menunggu di atas debu demi mendapatkan jawapan kepada satu persoalan. Hari ini, jawapan berada di hujung jari kita. Namun, cabaran terbesar bukan lagi mencari maklumat.

Cabaran terbesar adalah dengan mengekalkan rasa ingin tahu yang mendorong seseorang untuk terus bertanya, terus berfikir dan terus belajar. Pada akhirnya, teknologi hanyalah alat. Yang menentukan kejayaan tetap manusia yang menggunakannya.

Cabaran 3 Langkah Pelajar UMPSA Minggu Ini

1. Buka NotebookLM.
2. Muat naik satu PDF nota kuliah, laporan makmal atau artikel yang paling mencabar untuk minggu ini.
3. Tanyakan soalan ini:

"Apakah tiga perkara paling penting yang perlu saya fahami daripada dokumen ini dan mengapa?"

Mungkin daripada satu soalan itulah bermulanya perjalanan anda sebagai seorang lisanun sa'ul digital. Hal ini demikian kerana sejarah membuktikan bahawa mereka yang mengubah dunia bukanlah mereka yang mempunyai semua jawapan. Sebaliknya, mereka merupakan orang yang tidak pernah berhenti bertanya.

Penulis ialah Pensyarah, Pusat Sains Kemanusiaan (PSK) serta *AI Champion* Kementerian Pendidikan Tinggi (KPT), Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA).

Rencana ini merupakan pandangan peribadi penulis dan tidak menggambarkan pendirian rasmi Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA).

Oleh: Ahmad Ibrahim
E-mel: ahmadbi@umpsa.edu.my

- 139 views

View PDF